

Іван Мельник,

старший викладач кафедри безпеки та
правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного
університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6292-9198>

Володимир Богайчук,

завідувач сектору досліджень зброї відділу
криміналістичних досліджень
Тернопільського НДЕКЦ МВС України

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА НАВИКІВ САМОЗАХИСТУ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Проведено короткий аналіз проблемних питань підвищення рівня фізичної підготовки та навичок самозахисту студентів спеціальності «Правоохоронна діяльність». Обґрунтовано, що необхідність підвищення рівня фізичної підготовки та навичок самозахисту майбутніх спеціалістів правоохоронних органів є досить актуальною проблемою, оскільки в сучасних умовах працівники Національної поліції під час виконання своїх повноважень часто застосовують фізичний вплив, фізичну силу, прийоми боротьби та рукопашного бою в разі затримання правопорушників або припинення їхніх протиправних дій. Особливу увагу акцентовано на ефективній функціональній фізичній підготовці майбутніх працівників правоохоронних органів України.

Ключові слова: поліцейський, фізична підготовка, фізична готовність, навички самозахисту, формування умінь, навичок, методика навчання, службова підготовка, психологічна готовність.

Мельник И., Богайчук В.

Повышение уровня физической подготовки и навыков самозащиты будущих работников правоохранительных органов Украины

Проведен краткий анализ проблемных вопросов повышения уровня физической подготовки и навыков самозащиты студентов специальности «Правоохранительная деятельность». Обосновано, что необходимость повышения уровня физической подготовки и навыков самозащиты будущих специалистов правоохранительных органов является достаточно актуальной проблемой, поскольку в современных условиях работники Национальной полиции во время выполнения своих полномочий часто применяют физическое влияние, физическую силу, приемы борьбы и рукопашного боя при задержании правонарушителей или прекращении противоправных их действий. Особое внимание акцентируется на эффективной функциональной физической подготовке будущих работников правоохранительных органов Украины.

Ключевые слова: полицейский, физическая подготовка, физическая готовность, навыки самозащиты, формирование умений, навыков, методика обучения, служебная подготовка, психологическая готовность.

Melnyk I., Bohaichuk V.

Increasing the level of physical fitness and self-defense skills of future law enforcement officers of Ukraine

A brief analysis of the problematic issues of improving the level of physical training and self-defense skills of students majoring in “Law Enforcement Activity” are made in the article. It is substantiated that the need to increase the level of physical training and self-defense skills of future law enforcement officers is a very important issue, because in modern conditions National Police officers in the exercise of their powers, often use physical force, physical force, fighting and hand-to-hand combat offenders or termination of their illegal actions. Particular attention is paid to effective functional physical training of future law enforcement officers of Ukraine. The following aspects of preparation of future police officers for performance of their daily duties on protection of public safety are defined: general physical training; sports training (special physical training); self-defense (self-defense tactics). The purpose of teaching the discipline “Physical training and skills of self-defense” is substantiated, namely: the formation of systematic theoretical knowledge and primary practical skills for the use of self-defense systems in potentially unusual life situations that threaten human

life or health by outsiders. It is determined that according to the results of training, future law enforcement officers should be able to coordinate the activities of public safety and order, as well as communication with individuals and legal entities in order to respond in a timely manner to crimes, administrative offenses and events; to adapt and act effectively under the usual conditions of law enforcement activities and under conditions of complicated operational situation; work autonomously and in a team, performing official duties and solving complex specialized tasks of law enforcement.

Keywords: *police officer, physical training, physical readiness, self-defense skills, formation of abilities, skills, teaching methods, service training, psychological readiness.*

Постановка проблеми. Реформа правоохоронних органів України на сучасному етапі неможлива без належно фізично підготовлених кадрів. Підготовку кадрів для Національної поліції України як складову державної політики у сфері вищої освіти варто розглядати як цілеспрямований процес набуття системних теоретичних знань, формування практичних умінь та навичок в опануванні обраної професії за умови забезпечення суб'єктами освітньої діяльності належного функціонування системи освіти, спрямованої на реалізацію кожною особою права на освіту та задоволення потреб Національної поліції у висококваліфікованих фахівцях, здатних ефективно виконувати свої обов'язки з охорони прав і свобод людини, захисту інтересів держави та суспільства, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку [1, с. 80].

На основі практичних, статистичних даних та правоохоронного досвіду можна зробити висновок, що працівники Національної поліції під час виконання своїх повноважень часто застосовують фізичний вплив, фізичну силу, прийоми боротьби та рукопашного бою під час затримання правопорушників або припинення їхніх протиправних дій. Відповідно поліцейські мають бути фізично підготовлені задля особистого захисту та забезпечення безпеки громадян. З огляду на це необхідно підвищити рівень фізичної підготовки та навичок самозахисту майбутніх спеціалістів правоохоронних органів, що є досить актуальною проблемою в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти підвищення рівня фізичної підготовки майбутніх правоохоронців досліджувалися у публікаціях Пашаєва А. З., Трішина К. О., Савельєва І. В., Осадчого В. І., Коломійця Ю. М., Уварової О. Ю. та інших. Як засвідчує аналіз літературних джерел, актуальними є питання підвищення рівня фізичної підготовки та навичок самозахисту майбутніх працівників правоохоронних органів України.

Метою дослідження є розкриття значення підвищення рівня фізичної підготовки та навичок самозахисту майбутніх працівників правоохоронних органів України виходячи саме із специфіки подальшої служби.

Виклад основного матеріалу. Необхідною умовою розвитку творчого потенціалу працівників правоохоронних органів України та успішного виконання професійних обов'язків є наявність відповідних рівнів професійно спрямованих фізичних можливостей [2].

Одним із пріоритетних напрямів підготовки працівників поліції до виконання професійної діяльності є фізична підготовка. Фізична підготовка – це комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей з урахуванням особливостей його професійної діяльності [3]. У цьому плані необхідні такі аспекти підготовки майбутніх правоохоронців до виконання повсякденних обов'язків з охорони громадської безпеки:

- загальна фізична підготовка;
- спортивне тренування (спеціальна фізична підготовка);
- самооборона (тактика самозахисту).

Таку підготовку проводять на заняттях з дисципліни «Фізична підготовка та навички самозахисту» відповідно до вимог законодавства України, а також Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України.

Метою викладання навчальної дисципліни «Фізична підготовка та навички самозахисту» є: формування системних теоретичних знань і первинних практичних навиків, щодо застосування засобів систем самозахисту в потенційно можливих нестандартних життєвих ситуаціях, що несуть загрозу життю або здоров'ю людини з боку сторонніх осіб.

Основні завдання вивчення дисципліни «Фізична підготовка та навички самозахисту» такі:

- формування спеціальних знань, умінь і навичок з основ фізичного самозахисту;
- виховання психічної стійкості, зосередженості, сміливості, рішучості, впевненості у власних силах.

Освітня компонента «Фізична підготовка та навички самозахисту» пов'язана із освітніми компонентами «Основи тактичної медицини», «Цивільна безпека», «Тактико-спеціальна підготовка», «Основи володіння зброєю та вогнева підготовка».

За результатами навчання майбутні правоохоронці повинні вміти здійснювати координацію діяльності суб'єктів гарантування публічної безпеки і порядку, а також комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на кримінальні злочини, адміністративні правопорушення та події; адаптуватися й ефективно діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки; працювати автономно та в команді виконуючи посадові обов'язки та під час вирішення складних спеціалізованих завдань правоохоронної діяльності.

Вважаємо, що підготовку майбутніх правоохоронців з дисципліни «Фізична підготовка та навички самозахисту» доцільно проводити, виокремивши такі теми:

Тема 1. Організація фізичної підготовки в системі службової підготовки працівників Національної поліції України. Організаційні та методичні засади фізичної підготовки. Прийоми самостраховки. Основи поліцейського хортингу.

Тема 2. Розвиток фізичних якостей.

Тема 3. Больові та задушливі прийоми. Звільнення від захоплень та обхоплень.

Тема 4. Захист від нападу та силове затримання правопорушника, озброєного холодною зброєю (ножем). Захисні дії в разі погрози вогнепальною зброєю. Обеззброєння та силове затримання правопорушника.

Тема 5. Техніка і тактика надягання кайданків та поверхневої перевірки.

Навчання з фізичної підготовки передбачає формування у майбутніх працівників правоохоронних органів:

- рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій;
- витривалості, швидкісних та силових якостей, що забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні в разі його затримання, у тому числі з подоланням природних та штучних перешкод;
- навичок самоконтролю за фізичним станом та станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ;
- практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу.

Вважаємо, що в процесі практичного вивчення дисципліни «Фізична підготовка та навички самозахисту» вольові якості особистості, зокрема сила волі, витримка і самовладання, цілеспрямованість, ініціативність, самостійність, рішучість, послідовність, самоконтроль, дисциплінованість, набувають максимального розвитку. На нашу думку, джерелом вольових дій у фізичній підготовці студентів мають бути внутрішні спонукання та достатня розвиненість вольових якостей; сили волі, витримки самовладання, дисциплінованості. Тренування і практика основних методів тактики самозахисту, поряд з набором критеріїв психології виживання, дають змогу працівникам поліції ефективно виконувати повсякденні обов'язки і захищати своє життя і життя громадян, за яких вони несуть відповідальність [5, с. 74].

Водночас серед проблем фізичної підготовки та формування навичок самозахисту студентів спеціальності «Правоохоронна діяльність» варто виокремити такі:

- тактика опанування бойових стійок, правил переміщення та вміння вибрати правильну дистанцію;
- тактика застосування фізичної сили;
- тактика застосування спеціальних прийомів боротьби, рукопашного бою і тактики самозахисту;
- тактика прийомів затримання та конвоювання;
- тактика прийомів визволення від захватів та обхватів;
- тактика захисних дій від загрози ножем та вогнепальною зброєю.

Вирішення вказаних проблемних питань є основною умовою підвищення рівня фізичної підготовки та навичок самозахисту студентів спеціальності «Правоохоронна діяльність». Служба в підрозділах правоохоронних органів України, що здійснюється в умовах підвищеної небезпеки, потребує високого рівня фізичної підготовки від працівників. Як свідчить правоохоронний досвід, під час виконання своїх повноважень працівники поліції відповідно до ст. 44 Закону України «Про Національну поліцію» застосовують фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або / та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила

правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом [6].

Таким чином, підготовка працівників правоохоронних органів України потребує постійного пристосування до вимог сучасності та своєчасного вдосконалення отриманих навичок для ефективного виконання поставлених перед ними завдань в сучасних умовах.

Висновки. Отже, доцільно більш ретельно підходити до підвищення рівня фізичної підготовки та навичок самозахисту майбутніх працівників правоохоронних органів України відповідно до специфіки подальшої служби. Вважаємо, що у процесі фізичної підготовки та формування навичок самозахисту студентів спеціальності «Правоохоронна діяльність» необхідно диференціювати рівень підготовки для різних служб в поліції: від слідчого до працівника патрульної поліції чи кінолога. Крім того, потрібно розробити додаткові види випробувань, що дасть змогу визначити у комплексі рівень фізичних здібностей майбутніх працівників правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Савельєва І. В. Підготовка кадрів для Національної поліції України як складова державної політики у сфері вищої освіти. *Lexportus*. 2018. № 1. С. 72–82.
2. Гриньов І. М., Воронін І. В. Проблеми та перспективи розвитку системи професійного відбору майбутніх поліцейських. Підготовка поліцейських в умовах реформування МВС України. Збірник наукових праць V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 29 травня 2020 р.). URL: <http://univd.edu.ua/uk/dir/2359> (дата звернення: 20.01.2022).
3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ МВС України від 26 січня 2016 року №50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text>(дата звернення: 25.01.2022).
4. Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України : Наказ МВС України від 09.02.2016 № 90 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0306-16_3 (дата звернення: 20.01.2022).
5. Коломієць Ю. М., Пашаєв А. З., Уварова О. Ю. Удосконалення рівня фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України шляхом проведення секційної роботи із спортивних єдиноборств. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: зб. наук. пр. Харків : ХНУВС, 2018. С. 73–76.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>(дата звернення: 27.01.2022).

References

1. Savelyeva, I. V. (2018). Pidhotovka kadriv dlya Natsionalnoyi politsiyi Ukrayiny yak skladova derzhavnoyi polityky u sferi vyshchoyi osvity [Training for the National Police of Ukraine as a component of public policy in higher education]. *Lexportus*, 1, 72–82 [in Ukrainian].
2. Hrynov, I. M., & Voronin, I. V. (2020). Problemy ta perspektyvy rozvytku systemy profesiynoho vidboru maybutnikh politseyskykh [Problems and prospects for the development of the system of professional selection of future police officers]. *Pidhotovka politseikykh v umovakh reformuvannya MVS Ukrayiny. Zbirnyk naukovykh prats V Mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi – Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference* (Kharkiv, 29 travnya). Retrieved from <http://univd.edu.ua/uk/dir/2359> [in Ukrainian].
3. *Pro zatverdzhennya Polozhennya pro orhanizatsiyu sluzhbovoyi pidhotovky pratsivnykiv Natsional'noyi politsiyi Ukrayiny: Nakaz MVS Ukrayiny vid 26 sichnya 2016 roku №50 [On approval of the Regulations on the organization of training of employees of the National Police of Ukraine: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine of January 26, 2016 №50]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text>[in Ukrainian].
4. *Pro zatverdzhennya Polozhennya z orhanizatsiyi perevirky rivnya fizychnoyi pidhotovlenosti kandydativ do vstupu na sluzhbu v Natsionalnu politsiyu Ukrayiny: Nakaz MVS Ukrayiny vid 09.02.2016 № 90 [On approval of the Regulations on the organization of checking the level of physical fitness of candidates for service in the National Police of Ukraine: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 09.02.2016 № 90]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0306-16_3 [in Ukrainian].

5. Kolomiyets, Yu. M., Pashayev, A. Z., Uvarova, O. Yu. (2018). Udoskonalennya rivnya fizychnoyi pidhotovky kursantiv VNZ MVS Ukrayinysh lyakhom provedennya sektsiynoyi roboty iz sporty vnykhyedynoborstv [Improving the level of physical training of cadets of universities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine by conducting sectional work on martial arts]. *Pidhotovka polityseyskykh v umovakh reformuvannya systemy MVS Ukrayiny: zb. nauk. pr. – Training of police officers in the conditions of reforming the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: a collection of scientific works*. Kharkiv: KHNUVS, 73–76 [in Ukrainian].
6. *Pro Natsionalnu politsiyu: Zakon Ukrayiny vid 02.07.2015 No 580-VIII [About the National Police: Law of Ukraine of July 2, 2015 No. 580-VIII]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.02.2022.